

היסטוריה

שאלון 22261

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
- יש לענות על שאלה אחת מן הפרק הראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה – חובה – (34×1) – 34 נקודות
יש לבחור בשניים מן הפרקים השני, השלישי והרביעי, ולענות על שאלה אחת בכל פרק שבחרתם. – (33×2) – 66 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה והשואה, ספר הלימוד שאושר בנושא לאומיות וציונות וספר הלימוד שאושר בנושאים המאבק על הקמת מדינת ישראל וסוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל.
- בספרים יכולים להיות קטעים מסומנים באמצעות מדגש (מרקר) או עיפרון, אך אין להוסיף הערות בכתב, וכן תקופות או נושאים מסומנים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.
2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
- שימו לב: בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.
- יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
- השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
- נספחים: לשאלה 7 (תצלומים), לשאלה 12 (מפה), לשאלה 13 (מפה).
- כללי מענה במועד זה (קיץ תשפ"ה): כל ארבעת הפרקים בספר פתוח (ספרי הלימוד המאושרים לפרקים הנבחרים + עותק מודפס של כותרות יחידות "איך יכול אדם"). כשהשאלה אינה מציינת כמה פריטים להביא – מביאים שלושה. בסעיף מקור יש לעגן כל טענה בציטוט או בהפניה לשורה במקור. בסעיף "בחרו במקור מספר הלימוד" יש לציין את שם הספר, את ההוצאה לאור ואת מספר העמוד, להציג את המקור בקצרה ולהסביר כיצד הוא מבטא את הנדרש. מטלות: הציגו/תארו – תיאור ללא הסבר סיבות ותוצאות; הסבירו – הבהרה ופירוש הכוללים סיבות ו/או תוצאות; הדגימו – דוגמה מפורטת; השוו – דמיון ושוני לפי תבחינים.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה

שאלה 1

- א. ההבדל: מקור 1 (גבלס) – תמיכה גורפת של הציבור בחרם ("הציבור הוכיח סולידריות מלאה בכל מקום"; 150,000 פועלים; "הוכחנו לעולם כולו שאנו יכולים לסמוך על האומה כולה"). מקור 2 (פרידלנדר) – תגובות מגוונות, מאדישות ועד התנגדות ("התושבים אדישים למדי לחרם"; "התעקשו לקנות בחנויות 'יהודיות'"; "לא גילו איבה ל'אויבי העם'").
- סיבות (שתיים מתוך): סוג המקור – יומן אישי סובייקטיבי מול מחקר היסטורי מבוסס מקורות; יוצר המקור – שר התעמולה ויוזם החרם מול היסטוריון (ויהודי ניצול שואה) המחויב לאמת; מועד – נכתב ביום החרם עצמו מול עשרות שנים אחר כך, עם פרספקטיבה ומחקר רחב.
- דימוי היהודי: היהודי כטפיל כלכלי המנצל את העם הגרמני – חרם על עסקים יהודיים כדי לפגוע בפרנסתם; "היהדות העולמית" הזוממת נגד גרמניה – החרם הוצג כתגובה ל"תעמולת הזוועה" בחו"ל; היהודי כאויב גזעי ("אויבי העם") שיש להוציאו מן החברה ומן הכלכלה הגרמנית.
- ב. מקור מספר הלימוד המבטא פעולה לקידום הסדר החדש (למשל תזכיר הימלר, מאי 1940, על היחס לאוכלוסייה הלא-גרמנית במזרח).
- דוגמאות נוספות: כיבוש שטחים שבהם חיו עמים "נחותים" כדי להבטיח "מרחב מחיה"; סיפוח מערב פולין, גירוש פולנים ויהודים ויישוב גרמנים במקומם; ניצול כלכלי – העברת מזון, חומרי גלם, אוצרות לגרמניה; עבודת כפייה; פגיעה בשכבות המשכילות בפולין (רצח, סגירת אוניברסיטאות); הקצבות מזון מזעריות; "המתת חסד" בגרמניה; מבצע ברברוסה; תחילת "הפתרון הסופי" – בורות הירי.

שאלה 2

- א. דפוס מן המקור: שיתוף פעולה עם הנאצים – השוטרים הליטאים גירשו את היהודים לגטו ("בעיצומו של לילה גירשו [השוטרים] הליטאים את היהודים מבתיהם"; "מכות שהונחתו בקת רובה"). או: עמידה מן הצד/ניצול – השכנים והשוערים הפולנים "נוטלים הכול", "רעידת הידיים התאוותנית". מניעים לשיתוף פעולה: אנטישמיות והזדהות עם הנאצים; דימוי היהודים כקומוניסטים אחרי הכיבוש הסובייטי; בצע כסף ורכוש יהודי; נקמה. (מניעים לעמידה מן הצד: אנטישמיות וניכור; פחד מן הכובש; חשש מענישה קולקטיבית; מאבק הישרדות). מקור מספר הלימוד על דפוס אחר – למשל הצלה: הצלת יהודי דנמרק (אוקטובר 1943) או חסידי אומות העולם.
- ב. תחומי פעילות – דמיון: שניהם יזמו פעילות חינוך ותרבות וסיפקו שירותי סעד וסיוע. הבדל: היודנראט אחראי לכל תחומי החיים בגטו (דיוור, מזון, בריאות, סדר) וגם ביצע את הוראות הנאצים (מפקד, מיסים, גיוס לעבודת כפייה); מדריכי תנועות הנוער – חינוך ערכי, עיתונות מחתרתית, קשר בין גטאות (קשריות), הובלת המרד. קשיים – דמיון: תנאים קיצוניים (רעב, בידוד, מחלות) ואיסור על חינוך ותרבות – פעולה במחתרת וסכנת ענישה. הבדל: היודנראט – הנהגה כפויה במגע ישיר עם הנאצים, אחריות כלפי הציבור וביקורתו, דילמות קשות; תנועות הנוער – הנהגה וולונטרית ללא מגע ישיר עם הנאצים, שזכתה לאמון, וקשייה – מתן תקווה ומשמעות מול המציאות.

שאלה 3

- א. השניוני: ממצב של עליונות צבאית וניצחונות (1939) למצב של נסיגות ותבוסות (1943). בקריקטורה: ב-1939 החיילים צועדים בראש מורם, אוחזים בנשק ושועטים קדימה, במדים ובמגפיים; ב-1943 ידיהם מורמות בכניעה, ראשם מושפל, חבושים, בבגדים קרועים, יחפים או במגף אחד. גורמים (שניים מתוך): הכישלון בחזית המזרחית – החורף הרוסי וסטלינגרד (כניעה, פברואר 1943); הצטרפות ארה"ב (דצמבר 1941) וכוח האדם והייצור של בעלות הברית; המפנה בצפון אפריקה – אל-עלמיין (נובמבר 1942) וכניעת הכוחות בתוניסיה (מאי 1943); נחיתת בעלות הברית בסיציליה (יולי 1943); ועידת קזבלנקה (ינואר 1943); כישלון בקורסק (יולי 1943).
- ב. מדוע 1942–1943: בתקופה זו הגיעו לגטאות ידיעות על הרצח ההמוני ביהודי השטחים שנכבשו בברית המועצות; חברי תנועות הנוער הבינו שהרצח הוא חלק מתוכנית כוללת להשמיד את כל יהודי אירופה; ההכרה שההשמדה צפויה ולכן יש להיערך למאבק מזוין כדי להתגונן מפני הגורל הצפוי. מקור מספר הלימוד – למשל כרוז אבא קובנר "אל נלך כצאן לטבח" (וילנה, 1 בינואר 1942). מדוע לא כולם תמכו (שתיים מתוך): התקשו להאמין שהנאצים מתכוונים להשמיד את כל היהודים, וחשבו שגטו יצרני ומועיל לא יחוסל; חשש שמרד שתבוסתו ידועה מראש יגרום לחיסול מיידי של הגטו (ענישה קולקטיבית); ידיעות על המצב בחזית נטעו תקווה להשרדות עד סוף המלחמה.

פרק שני – לאומיות וציונות

שאלה 4

א. גורמים לצמיחה (שניים מתוך): השפעת המהפכה הצרפתית – הפטריוטים "מפיצים את הרעיונות... של המהפכה הצרפתית"; כיבושי נפוליאון – "קידמו בברכה חמה את הצרפתים... ולראשונה בחייהם גילו עניין בגורלה ובייעודה של האומה", ובהמשך התנגדות לכיבוש ("התקוממו נגד הגייסות הצרפתים"); רעיונות הרומנטיקה – "שכלל עם יש רוח ייחודית משלו, וכי דרושה לו צורת ממשל ייחודית משלו". מעכבים: על פי המקור – שלטון זר חזק (הצרפתים כ"אויב", כפיית החוקה, פירוק הנשק), או פיצול מדיני ("החלוקה של איטליה להרבה אחוזות פוליטיות קטנות"). נוסף – פיגור במודרניזציה ובתיעוש באזורים מסוימים; הדת – התנגדות ראשי הכנסייה (הכנסייה הקתולית באיטליה, האורתודוקסית ביוון); כוחן של המעצמות השמרניות.

ב. מעכב (אחד מתוך): פיזור היהודים בארצות רבות ובשפות שונות; האמנציפציה שאיפשרה השתלבות; ארץ-ישראל רחוקה ורוב היהודים לא ביקרו בה; התנגדות החרדים ("דחיקת הקץ"). מסייע ייחודי (אחד מתוך): האכזבה מן האמנציפציה; התחזקות האנטישמיות במערב אירופה; פוגרומים ונקיטת צעדים נגד היהודים ברוסיה (1881–1882); הלאומיות באירופה שהדגישה את זרות היהודים. מקור מספר הלימוד – למשל "אוטואמנציפציה" של פינסקר (1882).

שאלה 5

א. מאפיינים מלכדים (שניים מתוך): עבר משותף / תרבות משותפת (דת ומסורת) – בכרטיס הכותל המערבי ויהודים בבגדים מסורתיים מתפללים; סמלים – מגן דוד, האריה בתוך המגן דוד (יהודה וירושלים); זיקה לטריטוריה – יהודים מתפללים ליד הכותל, איכרים עובדים בשדה. אתגרים ייחודיים: היעדר שפה משותפת (הכרטיס בגרמנית ולא בעברית); פיזור גאוגרפי – צורך בתיאום וארגון (מוענק לצירה שנבחרה בארצה ומתכנסים בקונגרס בבזל); הצורך לקדם התיישבות של יהודים עובדי אדמה (איכרים בשדות א"); הטריטוריה רחוקה מריכוזי היהודים; תלות בהסכמת האימפריה העות'מאנית.

ב. דפוסים משותפים (שניים מתוך): מאבק דיפלומטי (הרצל מול הקיסר והסולטאן; קאבור מול נפוליאון השלישי); חבירה לבני ברית; הקנייה של תודעה לאומית והפצתה (עיתונות, חינוך, ספרות – "די ולט"; מאציני ו"איטליה הצעירה"). מקור מספר הלימוד – למשל תוכנית בזל (1897): סעיף ההכנות להשגת הסכמת הממשלות (דיפלומטיה) וסעיף חיזוק הרגש וההכרה הלאומית.

שאלה 6

- א. איטליה – מצב מדיני: מחולקת לממלכות, נסיכויות וערים עצמאיות; אוסטריה (ובתקופות מסוימות צרפת) שלטו באזורים בצפון ובדרום. מצב חברתי-כלכלי: פערים בין הצפון העשיר והמתועש לבין הדרום העני והחקלאי. השפעה על המטרות: להיאבק בשליטים השמרניים ובמעצמות הזרות ולאחד את המדינות לאומה אחת; לגבש ולהפיץ זהות לאומית ושפה אחת. השפעה על פעולה (אחת מתוך): אגודות סודיות (הקרבוני) והתקוממויות; שיתוף פעולה צבאי עם פיימונטה (ויטוריו עמנואלה) ועם צרפת נגד אוסטריה; חינוך לאומי ויצירת תרבות לאומית.
- ב. מטרה (אחת מתוך): יצירת "היהודי החדש" – שינוי הדימוי של היהודי הגלותי ("אולי תקדים תחייה גופנית לתחייה רוחנית"; "ניכרת זריזות רבה בתרגילי גוף... מה שאין למצוא לחלוטין אצל יהודי הגולה"); כיבוש העבודה והגשמת הציונות באמצעות עבודת אדמה ("חלק הגון של העם היהודי יחיה בתנאי חיים נורמליים"; "תחייה גופנית ניכרת כבר היום... בתוך האיכרים היהודים בארץ"). פעולות: הקמת ארגון בר גיורא והשומר ופעילותם; הקמה ופיתוח של ההתיישבות חקלאית – צורות התיישבות חדשות: מושבה, קבוצה.

פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל

שאלה 7

- א. תצלום 1: האונייה "יאשיהו ווג'ווד" עמוסה בפליטים – מתן מקלט לפליטי השואה בארץ-ישראל והגדלת האוכלוסייה היהודית; השלט ("שרדנו את היטלר... דבר לא ימנע מאיתנו להגיע לארץ מולדתנו") – גיוס דעת הקהל בעולם נגד מדיניות בריטניה, הדגשת המאבק הלא מוסרי של כוחות בריטים חמושים בניצולי שואה. תצלום 2: חיילים בריטים אווזים מעפיל פצוע מן האקסודוס – תוצאה של המאבק העיקש של פליטים חסרי מולדת נגד מעצמה קשוחה; גיוס דעת הקהל בעולם; חברי אונסקו"פ ראו בנמל חיפה את הורדת המעפילים בכוח, והדבר השפיע על המלצת הוועדה לסיים את המנדט ולהקים מדינה יהודית.
- ב. מאבק צבאי – מטרות: לגרום לבריטים לשנות את מדיניות "הספר הלבן" השלישי ולפתוח את שערי הארץ; לגרום לבריטים לעזוב את ארץ-ישראל. מקור מספר הלימוד – למשל על "ליל הגשרים" (יוני 1946) או על פריצת מחנה עתלית (אוקטובר 1945).
- מאבק התיישבותי – מטרות: הרחבת אזורי ההתיישבות לקראת ההכרעה על גבולות המדינה; רכישת קרקעות במקומות שבהם ההתיישבות דלילה כדי ליצור רצף התיישבותי ולהשפיע על תוואי הגבול; חיזוק אזורי הגבול; מאבק במדיניות בריטניה בנושא הקרקעות. מקור מספר הלימוד – למשל על הקמת 11 הנקודות בנגב (אוקטובר 1946).

שאלה 8

א. שיקולים (שלושה מתוך): המחיר הכבד – כוח אדם, תקציבים ("ארץ-ישראל עלתה לנו במחיר יקר"); הציבור הבריטי דרש להתמקד בשיקום אחרי המלחמה ("בריטניה... אינה יכולה לשאת בעול שהוא כבד מדי"); המאבק המתמשך של היישוב ("על אף הטרור... לפעול בתנאים קשים ביותר"); "עלתה לנו בחייהם של מאות מבחורינו"; דעת קהל עוינת בעולם בגלל מדיניות העלייה ("המבקרים אותנו"; "בספקן אוניות, נשק וכסף"); המבוי הסתום בניסיונות להסדר בין יהודים לערבים ("אך אין שיתוף פעולה בין הערבים ליהודים"; "בגלל כישלונם במציאת הסכם").

השפעה על ההימנעות: המחיר הכבד – לא רצתה להיות מחויבת לאכוף את התוכנית; מצב כלכלי קשה – תלות בארה"ב מול רצון שלא לפגוע באינטרסים כלכליים-אסטרטגיים במזרח התיכון ובקשרים עם מדינות ערב (נפט).

ב. תמיכת ההנהגה הציונית: הגשמת חזון הציונות – הכרה בינלאומית בזכות למדינה יהודית בא"י; סיום המנדט ומועד ברור להקמת המדינה; יתרונות: פתיחת השערים לעלייה, רוב שטח הארץ למדינה היהודית – רוב חוף הים, הנגב, רוב העמקים ומקורות המים בצפון. התנגדות הוועד הערבי העליון: דגל בהקמת מדינה ערבית בכל שטח הארץ – התוכנית מפרה את זכויות הרוב הערבי ואין זכות למיעוט היהודי להקים מדינה עצמאית; התוכנית העניקה למיעוט היהודי כ-55% מן הארץ; מאות אלפי ערבים היו נותרים בתחומי המדינה היהודית. מקור מספר הלימוד – על התגובה היהודית (השמחה ברחובות בליל 29 בנובמבר) או הערבית (שביתה כללית ותחילת התקפות).

שאלה 9

א. סיבות (שלוש מתוך): ההכרעה הייתה גורלית ומורכבת, עם נסיבות צבאיות ובינלאומיות, ומנהיגי היישוב חלוקים; סיום המנדט ועזיבת הבריטים ב-15 במאי 1948 בעיצומה של מלחמה קשה חייבו להחליט אם להכריז מייד או לדחות; לחץ של מחלקת המדינה האמריקנית לדחות את ההכרזה ולאמץ שלטון נאמנות, ואיום באמברגו על משלוחי נשק וכספים מיהודי ארה"ב; הצורך להעריך את הסיכון בפלישת צבאות ערב המצוידים יותר מול יכולת הכוחות היהודיים; החשש שאם לא ינוצל חלון ההזדמנויות – האו"ם יסוג מתמיכתו בתוכנית החלוקה.

מקור מספר הלימוד – למשל הערכתו של יגאל ידין בישיבת מנהלת העם (12 במאי 1948) על סיכויים "שקולים".

ב. הסבר: בשלב הראשון (מלחמת האזרחים) – בתחילה התקפות של ערביי ארץ-ישראל על הערים המעורבות, ניתוק יישובים, התקפות בדרכים – והיישוב נקט מגננה; בהמשך יזם את תוכנית ד'. בשלב השני – מדינות ערב פלשו וצה"ל ניסה לבלום, ולאחר ההפוגה עבר להתקפה. שלב ראשון – מגננה: שיירת יחיעם, שיירת נבי דניאל, שיירת חולדה, המצור על גוש עציון, אסון הל"ה. יוזמה: מבצע נחשון, כיבוש חיפה, כיבוש טבריה, כיבוש יפו. שלב שני – מגננה: כיבוש גוש עציון, קרב ניצנים, כיבוש בית שאן, התקדמות מצרית עד "עד הלום", התקדמות סורית עד משמר הירדן, כיבוש הרובע היהודי. התקפה: מבצע חירם, מבצע יואב, מבצע חורב, כיבוש רמלה ולוד.

פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל

שאלה 10

- א. זירת ההתרחשות – אסיה ואפריקה; המקור נכתב בידי פעיל פוליטי יליד גאנה שמוחה נגד עוולות השלטון הקולוניאלי הבריטי; המקור פורסם ב-1948, שבה היה המאבק הקולוניאלי באפריקה בשיאו. דוגמאות מן המקור (שתיים מתוך): הקריאה לחירות ולעצמאות – "האם לא נילחם בעד חירותנו?", "מדוע לא נהיה עצמאיים?", "תלמידים... דורשים עצמאות"; המחאה נגד הניצול – "איכרים זועמים... על ניצולם בידי שלטונות המושבה", "אי־שקט נפוץ בכל מקום", "ניצול! כפייה!... הבה לנו צדק".
- ב. השפעה: המלחמה הגבירה את המתח ואת האויבה של הציבור המוסלמי כלפי היהודים, במיוחד במדינות שנלחמו בישראל (מצרים, סוריה, לבנון, עיראק); פרעות במדינות רבות (מצרים, עיראק, לוב, מרוקו) – יהודים נרצחו ונפצעו, רכוש נבזז, חנויות ובתים הועלו באש, בתי כנסת נבזזו; בצפון אפריקה, שעדיין הייתה תחת שלטון צרפתי, התנועות הלאומיות הבינו שפגיעה במיעוט היהודי עלולה לחבל במאבקן לעצמאות ולכן גילו יותר איפוק. מקור מספר הלימוד – למשל על הוצאתו להורג של שפיק עדס בעיראק (ספטמבר 1948). גורם נוסף (אחד מתוך): הדו-קולוניזציה – היהודים נחשבו לתומכי המעצמה הקולוניאלית; התגברות הלאומיות שלוותה בדחיית היהודים שנתפסו כזרים; הקמת מדינת ישראל; השפעת מלחמת סיני ומלחמת ששת הימים.

שאלה 11

- א. דפוס במקור: עליית הצלה – הופעל בארצות שבהן היה חשש כבד לחיי היהודים; קהילות שלמות שהיו בסכנה הובאו למדינת ישראל בתוך זמן קצר. עובדות מן המקור: ההרעה במצב היהודים בתימן אחרי החלטת החלוקה – "היו מהומות בעדן... מצב היהודים בתימן הורע", "נטלו בייאוש ובאימתם את גורלם בידיהם... וברחו", "סבלו התנפלויות של שודדים ערבים"; מבצע העלאת רוב הקהילה ב-1949 – "בכל יום ויום הוטסו לישראל 500 או 600 יהודים תימנים", "רכבת אווירית זו נמשכה כל שנת 1949", "הביאה לישראל 48,000 יהודים תימנים".
- דפוס אחר: עלייה חשאית – בריחת עולים בסתר מחשש לנזק מפרסום, ממדינות שלא התירו יציאה חופשית; עלייה מבוקרת (סלקטיבית) – ממדינות שבהן לא היה חשש קיומי, צמצום וויסות מחשש לקריסת מערכות הקליטה, עדיפויות לפי גיל ומצב בריאותי, ריכוז היהודים לפני עלייתם והפעלת מנגנון מיון.
- ב. כור ההיתוך – בעיה: סיוע לעולים מארצות שונות להשתלב בחברה הישראלית (עברית, חינוך, צה"ל, סמלי הזדהות לאומיים); בניית חברה בעלת מכנה משותף אחד. קושי: התעלמות מן המסורות והתרבויות של העולים – תסכול, נחיתות, קיפוח ואפליה; ויתור על עולמם התרבותי; ערעור מבנה המשפחה וירידת מעמד האב; פער בין הדורות; יחס פטרוני של הממסד הקולט. מעברות – בעיה: פתרון דיור ארעי, מהיר וקל לקליטת מאות אלפי עולים; שילוב העולים בכלכלה באמצעות מעברות ליד מושבות וערים; פיזור האוכלוסייה ויישוב אזורים שוממים. קושי: תנאים פיזיים קשים (צפיפות, שירותים לא מספקים) ושהייה ממושכת; מעברות שהפכו לשכונות מצוקה; תחושת אפליה וקיפוח; מעברות מרוחקות שהפכו לעיירות פיתוח ללא אפשרויות תעסוקה.

שאלה 12

- א. נסיבות (שלוש מתוך): מצרים ריכזה כוחות סמוך לגבול עם ישראל בחצי האי סיני וסגרה את מצרי טיראן; מנהיגי מדינות ערב ניהלו מלחמת תעמולה ואיימו להשמיד את ישראל; הסכם הגנה בין מצרים לסוריה (נובמבר 1966) ובין מצרים לירדן (מאי 1967); תקופת המתנה ממושכת; כישלון הניסיונות הדיפלומטיים; גיוס המילואים בישראל.
- מהלכים במפה: כיבושים מהירים של צה"ל – סיני ורצועת עזה, ואחר כך הגדה המערבית ורמת הגולן; יוזמה התקפית של צה"ל ללא תגובה התקפית של מדינות ערב.
- הקשר: ריכוז הכוחות המצריים – יצר איום והוביל לתקופת ההמתנה שבה גויסו המילואים; אלה אפשרו לנקוט יוזמה התקפית; התקפת הפתע על מצרים הביאה לקריסת הצבא המצרי ואפשרה לרכז כוחות מול ירדן וסוריה.
- ב. מדיני-ביטחוני: התרחבות טריטוריאלית – יתרונות טופוגרפיים ואסטרטגיים (רמת הגולן, החרמון, הרי יהודה ושומרון); בסיסים צבאיים בשטחים; חודשים אחרי המלחמה פרצה "מלחמת ההתשה" – קו בר לב; עליית קרנה וחשיבותה של ישראל בעיני ארה"ב שהחלה לראות בה נכס אסטרטגי; ניתוק היחסים עם ברית המועצות וגרורותיה ועם מדינות באפריקה.
- חברתי-פוליטי: מעבר מחרדה קיומית להרגשת ביטחון ועוצמה; ויכוח בחברה הישראלית על השטחים ועל הפלסטינים; גידול ניכר בעלייה לארץ.
- מקור מספר הלימוד – למשל החלטות ועידת חרטום (ספטמבר 1967): "שלושת הלאומים".

שאלה 13

- א. נסיבות (שלוש מתוך): סוריה ומצרים קיבלו מברית המועצות כמויות גדולות של נשק חדיש, אימנו את צבאותיהן ותגברו כוחות בגבול, הסוו את כוונותיהן ונקטו אמצעי הטעיה; ישראל שגתה בהערכת היכולת הטכנולוגית והמבצעית של צבאות סוריה ומצרים וזלזלה בהם; הערכה מוטעית של המודיעין ("הקונספציה") שלפיה אין בכוונת מצרים וסוריה לצאת למלחמה; ישראל העריכה שתוכל לבלום מתקפה בקלות (קו בר לב); לחץ בינלאומי להימנע ממכת מנע; גיוס לקוי ומאוחר של המילואים.
- מהלכים במפה: מתקפה על ישראל בשתי חזיתות – מצרים וסוריה; הצלחת הצבאות לפרוץ את קווי ההגנה של צה"ל ולכבוש שטחים בסיני וברמת הגולן.
- הקשר: ההערכה המוטעית – יתרון ההפתעה; הלחץ הבינלאומי – אי-הנחתת מכה מקדימה; המעטה בכוח האויב; הגיוס החלקי והמאוחר.
- ב. מדיני-ביטחוני: הסכמים להפרדת כוחות שהביאו בהמשך להסדר ביניים; נסללה הדרך לביקור סאדאת בישראל (1977), לשיחות שלום ולהסכם השלום עם מצרים (קמפ דייוויד); ישראל נעזרה בסיוע צבאי אמריקני לשיקום צה"ל, שינויים בעבודת המודיעין, גברה התלות בסיוע האמריקני; בגבול עם סוריה נשמר השקט אך סוריה תמכה בארגוני מחבלים מלבנון.
- חברתי-פוליטי: התערערו תחושת הביטחון והאמונה בתפיסת הביטחון; הוקמה ועדת חקירה ממלכתית (ועדת אגרנט); תנועות מחאה; שינויים במפה הפוליטית – התפטרות דיין וממשלת גולדה מאיר, המהפך הפוליטי של 1977; הקמת "גוש אמונים" ו"שלום עכשיו".
- מקור מספר הלימוד – למשל דוח ועדת אגרנט (1974).

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history